

Coccidiose bij nertszen

Algemene informatie

Coccidiose is een ziekte die wordt veroorzaakt door een microscopisch kleine eencellige parasiet. Bijzonder aan deze parasiet is dat deze zich alleen vermenigvuldigt in dierlijk weefsel, en dan ook nog op een specifieke manier. De parasiet is in de omgeving aanwezig in de vorm van een oöcyst, een soort ei met een harde schil waardoor de parasiet zeer goed beschermd is tegen invloeden van buitenaf.

*Oöcysten afkomstig uit nertsenmest, sterk vergroot.
Ter vergelijking, een vlo zou op deze vergroting 2,5 meter lang zijn.*

Invloeden zoals zonlicht en uitdroging, maar ook de meeste desinfectiemiddelen hebben weinig invloed op de oöcysten. Deze oöcysten kunnen extreem lang in de grond overleven. Besmetting van dieren vindt altijd plaats via de mond. Eenmaal in het maag-darmkanaal komen de kleine parasietjes uit de oöcyst en infecteren ze de cellen in de darmwand. In die cellen vindt vermeerdering plaats en uiteindelijk klappt de cel uit elkaar. Dit proces herhaalt zich enkele keren waarbij de parasiet enkele stadia doorloopt. Uiteindelijk ontstaan weer nieuwe oöcysten die met de mest worden uitgescheiden en door hetzelfde dier of andere dieren kunnen worden opgenomen. In principe zijn dieren van alle leeftijden gevoelig voor coccidiose. Heeft een dier eenmaal coccidiose doorgemaakt dan bouwt het dier weerstand op tegen de ziekte. Nertszen worden dan niet meer klinisch ziek maar kunnen wel langdurig kleine aantallen oöcysten uit blijven scheiden en hiermee bijvoorbeeld hun nakomelingen infecteren. Aangezien de vermeerdering niet onbeperkt is, is de schade die wordt veroorzaakt sterk afhankelijk van het aantal opgenomen oöcysten. Bij opname van

enkele oöcysten valt die schade nog wel mee, een nerts heeft immers miljarden darmcellen waar hij er best wat van kan missen. Worden er echter veel oöcysten opgenomen dan wordt de schade veel groter en kan zelfs klinische ziekte ontstaan. Hierbij is ook het type coccidiën van belang. Sommige soorten vermenigvuldigen meer of veroorzaken meer schade in de darm dan andere soorten en veroorzaken daardoor sneller of ernstigere ziekte. Ziekteverschijnselen beginnen vaak met afwijkende (slijmerige) mest en lusteloosheid. Bij zwaardere infecties wordt dit gevolgd door dofheid van de vacht en een afname van de conditie omdat voedingsstoffen minder goed worden opgenomen en de ziekte zelf veel energie kost. Ook bij matige infecties waar het dier geen last van lijkt te hebben kan de energiehouding van het dier verstoord zijn waardoor de groei of voederconversie afneemt en het dier vatbaarder is voor andere ziekten.

Om ziekte te voorkomen is het belangrijk om het aantal oöcysten dat een nerts opneemt te beperken. Dit gebeurt in de eerste plaats door contact met de mest te voorkomen. Sinds nertszen op roostervloe-

ren zijn gehuisvest wordt dan ook nauwelijks meer klinische coccidiose gezien. Coccidiose is hierdoor een beetje op de achtergrond geraakt en (sub)klinische coccidiose wordt mogelijk niet herkend. Mocht coccidiose desondanks een rol spelen bij problemen met de groei of diarree dan kunnen dieren hiertegen behandeld worden. Reiniging en ontsmetting zijn over het algemeen niet voldoende om een infectie volledig de stal uit te werken. Reiniging zal wel de infectiedruk sterk beperken, eventueel kan ammoniak worden gebruikt om de infectiedruk nog verder te verlagen. Normale desinfectiemiddelen werken niet tegen coccidiën omdat deze beschermd zijn door hun harde schil.

**Christiaan ter Veen, dierenarts-onderzoeker GD,
Specialisatie o.a. coccidiën**